

SFÂNTUL VASILE CEL MARE

**CUVÂNT CĂTRE
TINERI**

Editura Arhiepiscopiei
Sucevei și Rădăuților
Suceava, 2009

SFÂNTUL VASILE CEL MARE

**CUVÂNT CĂTRE
TINERI**

**Tipărit cu binecuvântarea
Î.P.S. Pimen,
Arhiepiscop al Sucevei și
Rădăuților**

**Editura Arhiepiscopiei Sucevei și
Rădăuților
Suceava, 2009**

Sfântul Vasile cel Mare în ținuturile românești

A desfășurat o frumoasă activitate misionară în Scytia Minor (Dobrogea de azi), Dacia Carpatica (sudul Moldovei și răsăritul Munteniei de azi).

Sfântul Vasile cel Mare era rudă și prieten cu Junius Soranus, guvernatorul și comandantul militar al Scytiei Minor. I-a cerut acestuia să-i trimită în Cezareea moaștele Sfântului Sava de la Buzău (mort ca martir la 12 aprilie 372), înecat în râul Buzău.

În epistolele sale adresate guvernatorului sau episcopului de

---

*Anul 2009 este declarat de Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române an comemorativ-omagial al Sfântului Vasile cel Mare și al tuturor Sfinților Capadocieni.

Tomis, Bretanion, Sfântul Vasile își arată admirația pentru tăria credinței trăită de strămoșii noștri de la Dunăre și Mare.

Primele obști monahale de la noi au fost organizate de ucenici și urmași ai Sfântului Vasile cel Mare după regulile sale monahale.

Ca urmare a legăturilor sale cu pământul nostru străbun, Patriarhia de Constantinopol emite actul sinodal datat pe 10 octombrie 1776 ca Mitropolitul Ungrovlahiei (cu reședința la București), să poarte și titlul onorific de „Locțiitor al Tronului episcopal din Cezareea Capadociei”. Din anul 1925, acest titlu este purtat de Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române.

Cuvânt către tineri

Cum pot întrebuința cu folos literatura scriitorilor eleni

I

Multe sunt, copiilor, pricinile care mă îndeamnă să vă vorbesc despre lucrurile pe care le socot cele mai bune și le cred a vă fi de folos de le veți urma. Vârsta pe care o am, multele încercări prin care am trecut și participarea din destul și la bucuriile și la neplăcerile vieții, dascăli în multe privințe, m-au făcut să am experiența lucrurilor omețești, așa că sunt în stare să arăt și celor care acum își încep viața care-i cea mai

---

* Text preluat din Sfântul Vasile cel Mare, *Scrieri*, partea I, colecția *Părinți și Scriitori Bisericești*, vol. 17, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1986, p. 566-582

bună cale.

Prin înrudirea de sânge, sunt pentru voi îndată după cei ce v-au născut și vă iubesc tot atât de mult ca și părinții voștri. Și, dacă nu cumva mă înșel în privința voastră, cred că, uitându-vă la mine, nu veți dori părinții, iar dacă veți primi cu plăcere cele ce vă voi spune, veți face parte din ceata a doua a celor laudați de Hesiod¹; iar dacă nu, n-am să vă spun ceva neplăcut, ci am să vă rog să vă amintiți de versurile în care acela spune:

«Cel mai bun este omul care, prin el însuși, știe ce trebuie să facă;

Bun este și acela care urmează celor spuse de alții;

Dar cel care nu-i în stare nici de una,

---

¹ Hesiod, poet grec (sec. VIII î.d.Hr.), autorul poemelor didactice: *Lucrări și zile* și *Teogonia*.

nici de alta, în toate-i nefolositor»².

II

Să nu vă minunați, dar, dacă vă spun că, prin propria mea cercetare, am găsit ceva mai bun pentru voi, care frecvențați în fiecare zi pe profesori și sunteți în legătură cu bărbații celebri din vechime prin scrierile pe care aceștia le-au lăsat. Tocmai pentru aceasta vin să vă sfătuiesc.

Că nu trebuie să dați cu totul acestor bărbați cârma minții voastre, cum ați da cârma unei corăbii, și nici să-i urmați oriunde v-ar duce, ci să primiți de la ei atât cât vă este de folos și să știți ce trebuie să lăsați la o parte.

Așadar, începând de aici, vă voi spune care sunt învățăturile ce trebuie

---

² *Lucrări și zile*, 293—297.

lăsa-te la o parte și cum le putem deosebi.

Noi, copiii, gândim că viața aceasta omenească n-are absolut nici o valoare și nici nu socotim și nici nu numim în general bine ceea ce se sfârșește în această viață pământească. Nici slava strămoșilor, nici puterea trupului, nici frumusețea, nici măreția, nici cinstea dată de toți oamenii, nici chiar demnitatea de împărat, în sfârșit, nimic din cele ce pot fi numite mari de oameni nu le socotim vrednice de dorit și nici nu admirăm pe cei ce le au, ci, prin nădej-dile noastre, mergem mai departe și facem totul pentru pregătirea altei vieți. Susținem că trebuie să iubim și să urmărim din toată puterea cele ce ne pot ajuta la pregătirea celeilalte vieți, iar pe cele care nu țintesc spre viața aceea, să le trecem cu vederea, ca fără de valoare.

Care este această viață, unde este și cum o vom trăi sunt întrebări la care n-am să răspund acum, pe de o parte, pentru că ne-ar depărta de subiectul de față, iar pe de altă parte, pentru că ar trebui să am ascultători mai în vârstă decât voi. Poate că v-aș arăta-o îndeajuns spunându-vă atât numai că, dacă cineva ar aduna cu mintea și ar strânge la un loc toată fericirea de când există oameni, ar găsi că nu poate fi egalată nici cu cea mai mică parte din bunătățile acelei vieți, ci, mai mult, toate bunurile din această lume sunt mai prejos ca valoare decât cel mai mic dintre bunurile celeilalte lumi; și sunt tot atât de departe unele de altele pe cât este de departe umbra și visul de lucrurile reale. Dar, mai bine spus, ca să mă folosesc de un exemplu mai potrivit, pe cât este mai de preț tuturora sufletul

decât trupul, pe atât este și deosebirea dintre cele două vieți. Spre viața aceasta ne conduc Sfintele Scripturi, care ne instruiesc cu cuvintele lor pline de taină.

Dar pentru că nu-i cu putință, din pricina vârstei voastre, să înțelegeți adâncimea cuvintelor Sfintei Scripturi, deocamdată să ne exercităm mai dinainte ochiul sufletului, ca în umbră și oglindă, cu alte învățături, care nu se deosebesc cu totul de ale noastre, imitând pe soldații care fac exerciții de luptă pe câmpul de instrucție: aceștia, exersându-și mâinile și picioarele, dobândesc o deosebită dibăcie, așa că datorită instrucției sunt victorioși în lupte. Trebuie să știm că în fața noastră stă cea mai mare luptă din toate luptele, pentru care trebuie să facem totul și să ne străduim, cât ne stă în putință, pentru

pregătirea acesteia: trebuie să stăm de vorbă cu poezii, cu scriitorii, cu oratorii și cu toți oamenii, de la care am putea avea vreun folos oarecare pentru cultivarea sufletului. După cum boiangiii pregătesc mai întâi cu oarecare operații obiectul care are să primească vopseaua, iar în urmă îl colorează, purpuriu sau altfel, tot așa și noi, dacă voim ca slava binelui să rămână tot timpul nedespărțită de noi, să ascultăm învățăturile sfinte și de taină după ce am fost inițiați mai întâi în literatura profană. După ce ne-am obișnuit să privim soarele în apă, putem să ne îndreptăm privirile și spre lumina lui.

Așadar, dacă există vreo înrudire între aceste două feluri de învățături, cunoștința lor poate să ne fie de folos; iar dacă nu-i nicio înrudire, să cunoaștem

deosebirea dintre ele, punându-le față în față; și nu-i puțin lucru acesta, pentru a afla care-i mai bună.

Cu ce dar să comparăm pe fiecare dintre aceste două învățături, spre a ne face o idee despre ele?

După cum însușirea proprie a unui pom este de a face un fruct bun și frumos, dar și frunzele, care se mișcă pe ramuri, dau pomului oarecare podoabă, tot așa și cu sufletul: fructul lui este mai cu seamă adevărul; clar nu-i lipsit de frumusețe dacă-i împodobit cu înțelepciunea profană, așa precum frunzele oferă fructului înveliș și înfățișare frumoasă.

Se spune că marele Moise, al cărui nume este foarte mare la toți oamenii din pricina înțelepciunii sale, s-a apropiat de contemplarea Celui Ce este³ numai după

---

³ *Ieș. 3, 14.*

ce și-a exercitat mai întâi mintea cu învățăturile egiptenilor⁴. Asemănător acestuia, deși în timpuri mai noi, se spune că și înțeleptul Daniil⁵, pe când era în Babilon, numai după ce a învățat bine înțelepciunea haldeilor s-a apropiat de învățăturile dumnezeiești.

Am spus, deci, îndeajuns că nu sunt nefolositoare pentru suflet învățăturile profane. De acum înainte vă voi spune cum trebuie să le folosiți.

Mai întâi să nu dați atenție tuturor cuvintelor poezilor, ca să încep cu ei, că sunt cu totul deosebiți în ce privește învățăturile lor.

Când vorbesc de faptele sau cuvintele bărbaților buni, să-i iubiți și să-i imitați și mai ales să încercați să fiți ca niște oameni ca aceia; dar când vor-

---

⁴ Fapte 7, 22.

⁵ Dan. 1, 4.

besc de oameni răi, trebuie să evitați imitarea lor, astupându-vă urechile, după cum spun poeții, tot atât de bine ca și Ulise în fața cântecelor sirenelor⁶, că obișnuința cu cuvintele rele este o cale spre fapte. De aceea trebuie să păzim cu toată grija sufletul, ca nu cumva, atrași de plăcerea cuvintelor, să primim, fără să băgăm de seamă, ceva din cele rele, întocmai ca aceia care beau otrava împreună cu mierea. Nu vom lăuda, deci,

---

⁶ Homer povestește în Cântul XII, 142—200 al *Odiseii* despre o insulă, din apropierea strâmtorii Mesina, care era locuită de sirene. Acestea, prin cântecul lor fermecător, ademeneau și pierdeau pe toți corăbierii care se apropiau de insulă ca să le asculte cântecul. Ulise, pentru a scăpa și el și echipajul corăbiei sale de vraja cântecului sirenelor, la sfatul zeiței Circe, a astupat cu ceară urechile corăbierilor și a pus să fie legat de mâini și de picioare de catarg, ca să poată asculta cântecul sirenelor, dar să nu poată îndrepta corabia spre insulă. Numai așa a scăpat de primejdie.

pe poeți nici când spun vorbe de ocară, nici când batjocoresc, nici când înfățișează pe îndrăgostiți sau pe bețivi, nici când spun că fericirea stă într-o masă bogată și în cântece nerușinate; dar cea mai puțină atenție le vom da când vorbesc de zei și mai cu seamă când povestesc că sunt mulți și nu se înțeleg între ei. La zei, fratele se răscoală împotriva fratelui, tatăl împotriva copiilor, iar aceștia la rândul lor duc război neîmpăcat părinților lor. Să lăsăm pentru actorii de pe scenă adulterele zeilor, amorurile și împreunările lor în văzul tuturor, dar mai cu seamă destrăbălările lui Zeus⁷ corifeul și șeful tuturor zeilor, după cum spun ei, de care e rușine să le spui chiar despre animale.

⁷ Zeus, divinitatea supremă a grecilor — identificat la romani cu Jupiter — căsătorit cu Hera, este tatăl multor zei și semizei.

III

Același lucru am să-l spun și despre scriitori; și mai ales când scriu pentru a face plăcere ascultătorilor. Nu vom imita nici arta de a spune minciuni a oratorilor. Că nici la tribunale, nici în celelalte fapte nu se cuvine să mințim, noi care am ales calea cea dreaptă și adevărată a vieții, cărora prin lege ni s-a poruncit să nu umblăm în judecăți. Vom primi, însă, acele scrieri ale lor în care au lăudat virtutea sau au osândit viciul. După cum celelalte ființe se bucură numai de mirosul sau de frumusețea florilor, iar albinele pot lua din flori și mierea, tot așa și aici, oamenii care nu caută în astfel de scrieri numai plăcutul și frumosul pot să scoată din ele și un oarecare folos pentru suflet. Trebuie, deci, și voi să citiți scrierile autorilor profani, așa cum fac

albinele; acelea nici nu se duc fără nicio alegere la toate florile, nici nu încearcă să aducă tot ce găsesc în florile peste care se aşază, ci iau cât le trebuie pentru lucrul lor, iar restul îl lasă cu plăcere. Noi, dacă suntem înțelepți, să luăm din cărți cât ni se potrivește nouă și cât se înrudește cu adevărul, iar restul să-l lăsăm. Și, după cum atunci când culegem flori de trandafir dăm la o parte spinii, tot așa și cu niște scrieri ca acestea; să culegem atât cât este de folos și să ne ferim de ce este vătămător. Așadar chiar de la început se cuvine să cercetăm pe fiecare dintre învățături și să le adaptăm scopului urmărit, potrivit proverbului doric: «potrivind piatra după fir».

Și pentru că trebuie să ne rânduim prin virtute viața noastră și pentru că

virtutea este mult lăudată de poeți, mult lăudată de scriitori, dar mai mult încă de filosofi, trebuie să dăm mai cu seamă atenție scrierilor unor oameni ca aceștia. Nu mic este folosul sădirii în sufletele tinerilor o oarecare înrudire și obișnuință cu virtutea, pentru că din pricina frăgezimii vârstei, învățăturile unor astfel de oameni se înfig adânc și rămân pentru totdeauna. Ce oare altceva să presupunem că a avut în vedere Hesiod, când a compus poemele sale, cântate de toți, dacă nu să îndemne pe tineri la virtute? «Drumul care duce la virtute, a spus acest poet, este la început anevoios, greu de străbătut, plin de multă sudoare și durere și cu urcuș. Din pricina asta nu poate oricine pune piciorul pe el, pentru că merge drept în sus, și nici să ajungă cu ușurință în vârf cel care a pus piciorul pe

el. Dar cel ajuns sus poate să vadă că drumul este neted și frumos, că este ușor și lesnicios de mers pe el și mai plăcut decât celălalt drum, care duce la viciu, pe care fiecare îl poate lua îndată, că-i este la îndemână», a spus acest poet⁸. După părerea mea, Hesiod n-a spus cu alt scop aceste cuvinte decât ca să ne îndemne la virtute, să ne sfătuiască să fim buni și să străbatem calea virtuții fără să ne moleșim în fața greutăților, înainte de a ajunge la sfârșit. Dacă un alt scriitor a lăudat virtutea la fel cu Hesiod, să primim cuvintele lui, că ne duc la același scop.

IV

Am auzit pe un bun interpret al

---

⁸ *Lucrări și zile*, 286—290.

scrierilor poeților⁹ spunând că întreaga operă a lui Homer¹⁰ este o laudă a virtuții și că toată poezia lui, în afară de ce este secundar, duce la virtute, chiar de pildă acolo unde Homer îl înfățișează pe Ulise¹¹, generalul chefalenilor¹², scăpat din naufragiu; acela, de cum s-a arătat, a

---

⁹ S-a spus că acest «bun interpret al scrierilor poeților» ar fi profesorul de retorică al Sfântului Vasile, sofistul Libaniu.

¹⁰ Homer, poet epic grec, a trăit în secolul IX î. d. Hr.; este autorul — contestat de unii — al *Iliadei* și *Odiseii*. Tradiția îl prezintă bătrîn, mergând din cetate în cetate și recitind versurile sale.

¹¹ Ulise (la greci: Odisevs), soțul Penelopei, tatăl lui Telemac, unul din cei mai celebri eroi ai războiului Troiei; curajos, dar prudent, inteligent, dar viclean, sigur pe el, este autorul calului troian care a dus la căderea Troiei. Peripețiile călătoriei întoarcerii în Itaca, care au durat zece ani, formează subiectul epopeii *Odiseea*.

¹² Locuitorii insulei Chefalenia (astăzi Cefalonia), una din insulele din Marea Ionică

inspirat respect fiicei împăratului¹³; și poetul n-a socotit că este rușinos să-l arate gol, pentru că îl împodobise cu virtute în loc de îmbrăcăminte. Apoi și ceilalți feaci¹⁴ l-au socotit atâta de vrednic, încât toți, părăsind desfătarea în care trăiau, se uitau la el, îi râvneau soarta și nici unul din ei nu dorea altceva mai mult decât să ajungă ca Ulise și mai ales scăpat din naufragiu¹⁵. Interpretul gândirii poetului spunea că Homer, în aceste versuri, a spus, aproape strigând: «O, oamenilor, trebuie să vă îngrijiți de virtute, care înoată chiar cu cel naufragiat iar când ajunge gol la țărm îl arată mai vrednic decât fericiții feaci!». Și într-adevăr așa este.

---

¹³ Nausica.

¹⁴ Locuitorii insulei Sheria, identificată de obicei cu insula Cherchira (Corfu)

¹⁵ Homer, *Odiseea*, cântul VI

Bunurile celelalte nu aparțin mai mult celor care le au decât celor care întâmplător le dobândesc pe urmă, pentru că se mută când ici, când colo, ca la jocul cu zarul. Singurul bun care nu se pierde este virtutea; rămâne atât celui în viață, cât și celui căruia i s-a sfârșit viața. De aceea mi se pare că despre bogați a spus și Solon¹⁶ cuvintele acestea:

«Dar noi nu vom schimba cu ei

Virtutea pe bogăție, pentru că
virtutea nu pleacă niciodată,

Pe când averile le are când unul,

---

¹⁶ Solon, legislator, om de stat, poet și filosof, unul din cei șapte înțelepți ai Greciei (640—558 î.d.Hr.). Ajungând arhonde (funcție la greci), a redeșteptat naționalismul atenienilor, a ușurat pe cetățenii săraci de impozite și a restabilit armonia în cetate, dând o constituție democratică. Ne-au rămas fragmente din poeziile sale.

când altul dintre oameni»¹⁷.

Asemănătoare cuvintelor lui Solon sunt și versurile lui Teognis¹⁸, în care spune că Dumnezeu - oricine ar fi acela pe care-L numește Dumnezeu - înclină balanța între oameni, când într-o parte, când în alta, când să fie bogați, când să nu aibă nimic¹⁹.

La fel cu acești poeți a filosofat despre virtute și viciu și sofistul Prodicos din Chios²⁰. Trebuie să-i dăm și lui ascultare, că nu-i bărbat de disprețuit.

---

¹⁷ Plutarh, *Viața lui Solon*, cap. III (cf. Sommer, p. 90, p. 84, nota 1)

¹⁸ Teognis, poet grec, născut la Megara (sec. VI î.d.H.). Decețiile din viață explică pesimismul poetului, de la care ne-au rămas mai mult de o mie de versuri.

¹⁹ Versul 157 ș.u. (cf. *Dubner-Lefranc*, p. 17, nota 13)

²⁰ Prodicos, sofist grec din Chios (sec. V î.d.H.). A predat elocința și a avut ca discipoli pe Euripide și Socrate. Platon l-a pus în dialogul său: *Protagoras*. Lecțiile ținute de el i-au adus reputație și avere.

Cuvintele lui sunt acestea, pe cât mi-aduc aminte de ideile lui, că nu-i știu exact cuvintele — știu, însă, că a scris în proză, nu în versuri: Pe când Heracle²¹ era tânăr și avea aproape aceeași vârstă ca și voi, și se gândea pe care cale să apuce, pe aceea care prin osteneli duce la virtute sau pe cea ușoară, s-au apropiat de el două femei; erau virtutea și viciul; cu toate că tăceau, s-a văzut îndată, din înfățișarea lor, deosebirea dintre ele. Una era împodobită cu tot felul de podoabe, ca să arate că trăiește în lux și că în jurul ei este un întreg roi de plăceri; i-a arătat, dar, lui Hercule acestea și-i făgăduia mai multe ca acestea, încercând să și-l atragă. Cealaltă femeie, istovită și slabă, cu privirea aspră, i-a spus alte cuvinte; nu i-a făgăduit ceva ușor sau plăcut, ci

²¹ Heracle (la greci: Hercule), erou al mitologiei grecești, este fiul lui Zeus.

nenumărate sudori, osteneli și primejdii pe toată întinderea uscatului și mării; iar ca răsplată a tuturor acestor osteneli, după spusele lui Prodicos, i-a făgăduit îndumnezeirea. Hercule, în cele din urmă, i-a urmat acesteia²².

Aproape toți scriitorii, renumiți prin înțelepciunea lor, au lăudat, fiecare după puterea lui, în scrierile lor, mai mult sau mai puțin virtutea. Acestor scriitori se cade să le dăm crezare și căutăm să punem în practică cuvintele lor. Acela-i înțelept la care înțelepciunea este întărită de fapte, care nu se mărginește la cuvinte «ca cei care se mută din loc în loc ca umbra»²³. Socot că înțeleptul care întărește prin fapte înțelepciunea sa se

---

²² Xenofon (430—355 î.d.Hr.) ne-a păstrat în *Memoriile* sale această frumoasă alegorie a lui Prodicos despre Hercule.

²³ Homer, *Odiseea*, X, 495

aseamănă cu un pictor care pictează frumusețea vrednică de admirat a unui om în așa fel încât modelul seamănă perfect cu cel înfățișat de pictor în tablou. A lăuda în public în chip strălucit virtutea, a ține lungi discursuri despre ea, iar în intimitate a prefera plăcerea în locul castității și lăcomia în locul dreptății, înseamnă a te asemena celor ce joacă dramele pe scenă. Adeseori aceștia o fac pe împărații și marii demnitari, dar ei nu sunt nici împărați, nici mari demnitari, ci, mai mult, se întâmplă chiar de nu sunt nici liberi. Alte exemple: muzicantul nu îngăduie de buna sa voie să-i fie dezacordată lira și nici dirijorul nu îngăduie să aibă un cor care să nu cânte cât mai armonios. Și fiecare e în dezacord cu sine, dacă viața nu-i este la fel cu cuvintele, ci grăiește așa cum

spune Euripide²⁴: «Limba a jurat, dar mintea la jurământ n-a luat parte»²⁵ și caută să pară bun, fără să fie. Și e culmea nedreptății, de trebuie să dăm crezare cuvintelor lui Platon²⁶, să pari drept fără

---

²⁴ Euripide, poet tragic grec (480-406 î.d.H.). Cele mai celebre din operele sale sunt: *Alceste*, *Medeea*, *Andromaca*, *Electra*, *Hecuba*, *Ifigenia în Aulida*, *Ifigenia în Taurida*, *Bacantele*.

²⁵ În tragedia *Hipolit*, versul 608 (cf. Dubner-Lefranc, p.20, nota 12)

²⁶ Platon, filosof grec (428—348 î.d.H.), elevul lui Socrate și dascălul lui Aristotel. Autor a numeroase lucrări filosofice scrise în formă de dialog: *Criton*, *Fedon*, *Gorgias*, *Banchetul*, *Republica*, *Legile* și altele, în care Socrate este personajul principal. Filosofia sa este idealistă și are ca metodă dialectica. Prin dialectică, adică prin eliminarea deosebirilor dintre existențe și prin descoperirea asemănărilor, se ajunge la idei, tipuri pure ale fiecărui grup de existențe. Aceste idei au o ierarhie; în fruntea lor stă ideea supremă, ideea de bine, identificată cu Dumnezeu. Ideea de bine, principiul întregii existențe, este pentru lumea ideilor ceea ce este soarele pentru lumea fenomenelor.

să fii²⁷.

Să primim, deci, acele scrieri care ne sfătuiesc spre bine.

Să nu ne lipsim, însă, nici de folosul pe care îl putem avea din faptele mari ale bărbaților din vechime, ajunse până la noi fie prin viu grai, fie păstrate în scrierile poeților sau scriitorilor.

De pildă: Un om din piață insultă pe Pericle²⁸; acesta nu l-a luat în seamă; și asta a ținut toată ziua; unul îl ocăra fără cruțare, iar celălalt nu se sinchisea deloc; apoi, când s-a făcut seară și s-a întunecat, și acela nu voia să plece, Pericle l-a întovărășit cu felinarul până acasă, ca să

---

²⁷ *Republica*, Cartea II (cf. *Dubner-Lefranc*, p. 20, nota 14)

²⁸ Pericle (495—429), general, orator și om de stat atenian, a încurajat artele și literale, a împodobit Atena cu numeroase monumente strălucitoare, între care Partenonul. Secolul său, cel mai strălucit din istoria Greciei, a fost numit secolul lui Pericle.

nu piardă prilejul de a se exercita în înțelepciune²⁹. Și iarăși, un altul s-a mâniat pe Euclide din Megara³⁰; l-a amenințat cu moartea și s-a jurat. Euclide s-a jurat și el că are să-l potolească și că are să-l facă să-i înceteze mânia³¹. Merită să amintești niște pilde ca acestea unui om stăpânit de mânie! Că nu trebuie să dăm crezare celor ce sunt spuse cu nesocotință în tragedie: «Mânia înarmează mâna împotriva duș-

---

²⁹ Plutarh, *Viața lui Pericle*, cap. V (cf. *Dubner—Lefranc*, p. 20, nota 5)

³⁰ Euclide, filosof grec (450—380 î.d.H.), discipol al lui Socrate. După moartea lui Socrate s-a retras în Megara, unde a pus la dispoziție casa sa lui Platon și altor discipoli ai lui Socrate, care părăsiseră Atena de teama unei persecuții. Euclide este întemeietorul școlii filosofice din Megara.

³¹ Faptul acesta este povestit de Plutarh în lucrarea: *Dragoste frățească*, p. 489 (cf. *Dubner—Lefranc*, p. 21, nota 7).

manilor»³², și mai cu seamă să nu dăm deloc prilej mâniei să se nască; iar, dacă e greu, atunci, cu ajutorul rațiunii, să punem frâu mâniei, ca să nu meargă mai departe.

V

Dar să întoarcem iarăși cuvântul la pilde de fapte celebre. Cineva, năpustindu-se asupra lui Socrate al lui

---

³² *Dubner—Lefranc*, p. 21, nota 10, socot că Sfântul Vasile cel Mare sau a citat din memorie greșit versul 84 din tragedia *Resus* a lui Euripide, care are acest text: «Cu dușmanii nu trebuie să-ți pierzi vremea în discuții fără de folos, ci să-ți înarmezi mâna», sau a citat un vers dintr-o tragedie pierdută.

Sofronisc³³, îl lovea peste obraz fără milă. Socrate nu s-a împotrivit, ci l-a lăsat pe cel beat de furie să-și descarce mânia, fața i se umflase de nu i se mai vedea din pricina rănilor. Când acela a încetat cu loviturile, se zice că Socrate n-a făcut altceva decât că a scris pe fruntea lui, ca pe o statuie, numele făptașului: «Cutare a făcut-o». Aceasta

---

³³ Socrate, fiul sculptorului Sofronisc, filosof grec (490-399 î.d.Hr.), n-a lăsat nicio scriere, ci și-a expus învățătura sa prin viu grai, cunoscută din *Dialogurile* lui Platon, din piesa *Norii* a lui Aristofan și din lucrările despre Socrate ale lui Xenofon (*Memorii*, *Banchetul*, *Apologia lui Socrate*). Spre deosebire de filosofii anteriori, Socrate privește omul ca obiect propriu al filosofiei. Deviza lui a fost: «Cunoaște-te pe tine însuși». Acuzat că e împotriva religiei statului și că corupe tineretul, Socrate a fost condamnat la moarte. Prietenii i-au propus să evadeze, dar a refuzat, spunând că nu vrea să fie văzut de străini proscris, umilit și condamnat ca dușman al autorității și călcător al legii.

i-a fost răzbunarea³⁴.

Pentru că aceste fapte se aseamănă cu învățăturile noastre, vă spun că trebuie imitați niște oameni ca aceștia. Fapta lui Socrate se înrudește cu porunca: Celui care te lovește peste obraz trebuie să-i întinzi și pe celălalt³⁵. Așa trebuie să ne răzbunăm. Fapta lui Pericle sau Euclide se aseamănă cu porunca ce ne învață să răbdăm pe cei ce ne prigonesc și să suferim cu blândețe mânia lor, și cu porunca aceea care ne cere să dorim dușmanilor noștri binele și nu să-i blestemăm³⁶. Cel care s-a exercitat mai dinainte cu aceste fapte nu va mai spune că poruncile evanghelice sunt cu neputință de îndeplinit.

³⁴ Sf. Vasile a luat această faptă a lui Socrate din Plutarh (cf. *Sommer*, p. 92, p. 44, nota 2).

³⁵ *Matei* 5, 39.

³⁶ *Matei* 5, 44.

Nu voi trece cu vederea fapta lui Alexandru³⁷ care, luând roabe pe fiicele lui Darius³⁸, vestite pentru frumusețea lor, nici n-a vrut să le vadă măcar, că a socotit că este o rușine ca cel care a biruit pe bărbați să fie biruit de femei³⁹. Fapta lui Alexandru se aseamănă cu această poruncă evanghelică: Cel care privește

---

³⁷ Alexandru cel Mare, fiul lui Filip - regele Macedoniei, discipolul lui Aristotel, s-a născut în 356 (î.d.H.) în Macedonia și a murit în Babilon, în 323 î.d.H. în vârstă de 33 de ani, după ce supusese toate cetățile grecești, cucerise Egiptul și Fenicia, învinsese pe Darius III și ajunsese cu oștirea sa până în nordul Indiei. Dar, fiindu-i istovită armata, s-a reîntors în Babilon și a căutat să-și organizeze cuceririle sale. Imperiul creat de el, însă, nu i-a supraviețuit, că îndată după moartea sa a fost împărțit între generalii săi. Cuceririle lui Alexandru au pus început perioadei elenistice.

³⁸ Darius III, regele perșilor (335—330 î.d.H.), a fost învins de Alexandru cel Mare în 333 î.d.H. ; în 330 î.d.H. a fost ucis de generalii săi.

³⁹ Știrea este transmisă de Plutarh în lucrarea sa: *Despre curiozități*, p. 522 (cf. *Dubner-Lefranc*, p. 22, nota 8).

cu poftă la o femeie, chiar dacă n-a săvârșit cu fapta adulterul, nu-i iertat de păcat, pentru că a primit pofta în sufletul său⁴⁰.

Cu greu se va crede că se aseamănă întâmplător cu învățăturile noastre fapta lui Clinias⁴¹, unul din ucenicii lui Pitagora⁴², și că nu le-a imitat cu intenție.

— Dar ce a făcut Clinias ?

— Putea să scape, prin jurământ, de o amendă de trei talanți⁴³; Clinias, însă, a plătit mai degrabă amenda decât să jure, cu toate că se jura pe drept. Socot că a auzit de porunca aceea care ne oprește

---

⁴⁰ *Matei* 5, 28.

⁴¹ Clinias, filosof pitagorician (sec. V-IV î.d.Hr.), prieten cu Platon.

⁴² Pitagora, filosof și matematician grec (sec. VI î.d.Hr.), fondatorul pitagoreismului, partizan al metempsihozei și al unei vieți înalte, austere. Scrierile sale nu s-au păstrat.

⁴³ Un talant valora în jurul a 5.600 franci.

jurământul⁴⁴.

Dar să ne întoarcem iarăși la cele ce spuneam la început. Nu trebuie să primim fără deosebire toate învățăturile scriitorilor, ci numai pe acelea care sunt folositoare. Că e rușinos să ne ferim de mâncărurile vătămătoare, dar să nu spunem nici un cuvânt de învățăturile care ne hrănesc sufletul, ci, ca un șuvoi să târâm și să băgăm în noi tot ce ne iese în cale. Căpitanul unei corăbii are o pricină de nu lasă corabia în voia vânturilor, ci o îndreaptă spre port; arcașul la fel aruncă săgeata în țintă; tot

---

⁴⁴ *Matei 5, 33-37.* - *Dubner-Lefranc*, (p. 23, nota 11) comentând textul acesta, spun: «Negreșit Sf. Vasile nu putea ignora că Clinias a trăit aproape cu cinci secole înainte de Mântuitorul și că Vechiul Testament oprește numai sperjurul. Totuși, la sfârșit, găsim explicația: Sf. Vasile l-a socotit pe Clinias membru al noii școli pitagoriene, care a durat până în secolul V al erei noastre».

așa și fierarul și lemnarul urmăresc un scop în meseria lor. Putem noi oare să rămânem în urma acestor meșteșugari când este vorba să urmărim scopul nostru? Nu se poate ca meșteșugarii să aibă un scop al muncii lor, iar viața omenească să nu aibă nici un scop, în vederea căruia trebuie să facem și să spunem totul, dacă nu vrem să ne asemănăm cu animalele. Dacă am face altfel, am fi ca niște corăbii fără lest, mintea nu ne-ar sta la cârma sufletului nostru și-am fi purtați în viață la întâmplare, în sus și în jos.

Trebuie să facem ca și cei care se iau la întrecere în luptele corp la corp sau, dacă vreți, în întrecerile muzicale; aceștia fac exerciții în vederea întrecerilor și a coroanelor care le stau în față; și nimeni din cei care se exercitează

în lupta corp la corp sau în lupta cu pumnii nu face și exerciții de cântat la chitară sau din flaut. Polidamas⁴⁵ n-a făcut așa; ci, înainte de luptele olimpice, oprea trăsurile din mers și prin acest exercițiu își întărea puterea⁴⁶.

La fel Milon⁴⁷ nu putea fi mișcat de pe un scut uns, ci, cu toate că era împins, rezista tot atât de bine ca și statuile legate

---

⁴⁵ Polidamas, atlet din Tesalia (sec. V î.d.H.), cu o forță de uriaș. Se pun pe seama lui multe isprăvi prin care și-a arătat puterea sa, între care și aceasta povestită de Sfântul Vasile cel Mare. A pierit zdrobit de o stâncă pe care a voit să o oprească din cădere.

⁴⁶ *Pausanias*, VI, 5 (cf. *Dubner-Lefranc*, p. 24, nota 3).

⁴⁷ Milon, atlet grec născut la Crotona (sec. VI î.d.H.), învingător mai mult de treizeci de ori în întrecerile atletice. La bătrânețe, vrând să despice cu mâinile un trunchi de copac, care era întredeschis, cele două părți ale copacului și-au revenit și i-au prins mâinile, nemaiputându-le scoate; a rămas prins acolo și a murit mâncat de lupi.

cu plumb⁴⁸. Și, ca să spun pe scurt, pentru acești atleți exercițiile erau pregătiri în vederea întrecerilor atletice; dacă ar fi părăsit arena și locurile de exercițiu și s-ar fi ocupat cu instrumentele muzicale ale lui Marsias⁴⁹ sau Olimp⁵⁰, frigienii ar mai fi primit, oare, coroane și glorie sau ar fi fugit, ca să nu-și facă de râs puterea trupului lor? Dar nici Timotei⁵¹ n-a părăsit cântarea spre a-și petrece timpul în locurile de exerciții atletice, că n-ar fi ajuns să întrecă pe toți în muzică și să fie

---

⁴⁸ *Pausanias*, VI, 14 (cf. *Dubner-Lefranc*, p. 24, nota 5).

⁴⁹ Marsias, muzicant legendar. La un concurs muzical l-a provocat la întrecere pe Apolon. După mai multe zile de luptă, a biruit Apolon, care îndată l-a agățat pe Marsias de un pin și l-a jupuit de viu.

⁵⁰ Olimp, muzicant frigian, contemporan cu regele Midas (sec. VII).

⁵¹ Timotei, poet și muzicant grec (447-357 î.d.H.). A câștigat premii la multe concursuri; a compus o mulțime de poeme.

atât de meșter în arta sa, încât putea, ori de câte ori voia, printr-o cântare puternică și aspră să deștepte mânia și iarăși printr-o cântare plăcută putea s-o înfrâneze și s-o potolească. Se spune că, datorită muzicii, odată pe când se cânta înaintea lui Alexandru un cântec frigian, Alexandru s-a sculat de la masă și s-a dus la arme; dar s-a întors iarăși la oaspeți când s-a schimbat cântarea⁵². Atâta putere îți dă exercițiul, și în muzică și în luptele atletice, ca să-ți atingi scopul.

VI

Pentru că am amintit de coroane și de atleți, trebuie să vă spun că atleții se supun la nenumărate oboseli, ca să-și mărească prin fel de fel de mijloace

⁵² Întâmplarea este povestită de Plutarh, în al doilea discurs despre *Soarta lui Alexandru*, § 4 (cf. *Dubner-Lefranc*, p. 26, nota 11).

puterea lor trupească: transpiră tare din pricina greutăților exercițiilor gimnastice, capătă multe răni în locurile de exerciții, țin dietă, nu cea mai plăcută, ci cea hotărâtă de instructorii lor, și încă alte multe osteneli; și, ca să nu lungesc vorba, trăiesc în așa chip, încât viața dusă de ei înainte de întreceri este un exercițiu în vederea întrecerilor. După toate aceste pregătiri, se dezbracă pentru a intra în stadion; aici suferă totul și-și pun viața în primejdie, ca să primească o coroană de măslin sau de țelină sau de altă plantă de acest fel și ca să fie strigați de crainic învingători.

Dar noi, cărora ne stau înainte premiile vieții veșnice, atât de minunate în număr și în măreție, încât cu cuvântul nu pot fi rostite, le vom putea lua oare fără să ne obosim, dormind fără grijă și

ducând o viață fără nici o socoteală?
Dacă ar fi așa, atunci lenevia ar avea mare trecere în viață, iar Sardanapal⁵³ ar fi fost cel mai fericit dintre oameni sau, dacă vrei, chiar Marghitis⁵⁴ despre care Homer a spus - dacă acestea sunt cuvintele lui Homer - că nici nu ara, nici nu săpa și nici nu făcea ceva folositor în viață. Dar nu-i oare mai adevărat cuvântul lui Pitacos⁵⁵, care a spus că e

---

⁵³ Sardanapal, rege legendar al Asiriei, cu o viață destrăbălată și desfrânată; a pierit ars de foc împreună cu averile, eunucii și femeile sale pe un rug căruia singur i-a dat foc. Dubner-Lefranc, p. 27, nota 9, nu-l socot rege legendar, ci al patrulea și ultimul rege al Asiriei, care a domnit douăzeci de ani (779-759 î.d.Hr.).

⁵⁴ Marghitis, eroul unui poem satiric atribuit lui Homer.

⁵⁵ Pitacos, unul din cei șapte înțelepți ai Greciei (sec. VI î.d.Hr.), născut în Mitilini; a condus timp de zece ani patria sa (589-579 î.d.Hr.), dându-i legi; a abdicat de bună voie.

greu să fii virtuos?⁵⁶ Da, abia după ce am trecut prin multe greutăți, ajungem să dobândim acele bunătăți despre care vă spuneam mai înainte că nu pot fi egalate cu nici unul din bunurile pământești. Nu trebuie, dar, să ne lenevim, nici să schimbăm speranțele cele mari cu un trai ușor, de scurtă durată, dacă nu voim să fim făcuți de rușine și să fim pedepsiți, nu în viața aceasta de aici, de oameni, (deși și acest lucru nu e de mică importanță pentru un om cu judecată sănătoasă), ci la judecata viitoare, care va avea loc fie sub pământ, fie în altă parte. Cel care calcă fără voie poruncile poate că va primi iertare de la Dumnezeu; dar cel care cu voie alege răul nu va putea scăpa de o pedeapsă și

⁵⁶ Sentință celebră, dezvoltată de Platon în dialogul: *Protagoras*, p. 339 ș.u. (cf. *Dubner-Lefranc*, p. 28, nota 12).

mai mare.

— Ce vom face deci? ar putea să mă întrebe cineva.

— Ce altceva, decât să ne îngrijim de suflet, liberându-ne de toate celelalte griji.

VII

Trebuie, dar, să slujim trupului numai în cele necesare; sufletului, însă, să-i dăm ce-i mai bun, spre a-l slobozi, cu ajutorul filosofiei, ca dintr-o închisoare, de legătura cu patimile trupului, ca să facem în același timp și trupul stăpân peste patimi. Stomacului să-i slujim numai în cele de trebuință, să nu-i dăm mâncările cele mai plăcute, cum fac cei care caută bucătari și oameni pentru servit la masă, cei care caută

oameni, care răscolesc pământul și marea, ca și cum ar plăti bir unui stăpân neîndurător. Vrednici de milă sunt unii ca aceștia din pricina îndeletnicirii lor; nu suferă mai puțin decât cei chinuiți în iad, care scarmână lână ca să întrețină focul, sau cară apă cu ciurul și o varsă într-un vas găurit, așa că muncile lor nu mai au sfârșit.

A te îngriji de aranjatul părului și de haine mai mult decât e necesar este, după cuvântul lui Diogene⁵⁷ sau o faptă de om

---

⁵⁷ Diogene Cinicul, filosof grec (413-327 î.d.Hr.). După el, virtutea este suveranul bine; știința, onorurile, bogăția sunt bunuri false, care trebuie disprețuite. Consecvent ideilor sale, locuia într-un butoi. Contemporanii își băteau joc de el, dar se temeau de el din pricina spiritului lui caustic; posteritatea i-a ridicat o coloană, iar locuitorii orașului său natal, Sinope, o statuie. Epictet îl socotea model de înțelepciune și omul cel mai apriat de desăvârșire.

necugetat, sau o faptă de om ticălos⁵⁸. A căuta să fii elegant și a fi numit de alții elegant socot că este tot atât de rușinos ca și a trăi în desfrâu sau a strica altora casele. Este oare vreo deosebire pentru un om cu mintea sănătoasă dacă îmbracă o haină scumpă sau una ieftină, atâta vreme cât și una și alta îl apără iarna de frig și vara de căldură?

Tot așa și în toate celelalte nu trebuie să ne îngrijim mai mult decât e necesar și nici să purtăm grijă de trup mai mult decât e bine pentru suflet. Pentru un bărbat, care poartă cu adevărat acest nume, este tot atât de rușinos a fi elegant și iubitor de trup ca și a fi înclinat în chip nevrednic spre orice altă patimă. A-ți da toată silința ca trupul să fie cât mai bine

---

⁵⁸ Aceste cuvinte ale lui Diogene ne sunt păstrate de Diogene Laerțiu, VI, 54 (cf. *Dubner-Lefranc*, p. 29, nota 6).

înseamnă a nu te cunoaște pe tine însuși și a nu înțelege porunca înțeleaptă, care spune că nu ceea ce se vede este omul; și este nevoie de mai multă înțelepciune, cu ajutorul căreia fiecare din noi, nu importă care, ajunge de se cunoaște pe el însuși. Acest lucru este însă, celor care n-au sufletul curățit, mai cu neputință decât celui bolnav de ochi să privească soarele; iar curățirea sufletului, ca să spun pe scurt și potrivit puterii voastre de înțelegere, se face prin disprețuirea plăcerilor simțurilor: ochii să nu se desfete cu spectacolele prostești ale scamatorilor sau cu privirea trupurilor, care bagă în suflet ghimpele plăcerii, iar urechile să nu primească în suflet cântece de rușine. Din niște cântece ca acestea se nasc de obicei patimile, odrasle ale josniciei și ale umilirii; noi, însă, trebuie

să urmărim alte cântece, care sunt mai bune și ne fac mai buni; de acestea folosindu-se și David, poetul sfintelor cântări, a slobozit pe împăratul Saul, după cum se spune, de duhul cel rău⁵⁹. Se zice că și Pitagora, întâlnind niște oameni beți, care fuseseră la un ospăț, a poruncit cântărețului din flaut, care mergea în fruntea lor, să schimbe cântecul și să cânte un cântec doric; aceia, datorită cântecului, și-au revenit, au aruncat coroanele și s-au dus acasă rușinați. Alții, la auzul cântecului din flaut, își ies din minți ca și coribantele⁶⁰ și bacantele⁶¹. Atât de mult poate să schimbe sufletul un cântec sănătos sau

---

⁵⁹ *I Regi 16, 23*

⁶⁰ Preotese ale zeiței Cibela, celebre prin orgiile lor, pline de furii, străbăteau orașele dansând și cântând.

⁶¹ Preotese ale zeului Băhus, care celebrau misterele zeului în dansuri și orgii.

un cântec desfrânat! De aceea trebuie să luați parte la această muzică la modă acum tot atât de puțin ca și la orice altă faptă rușinoasă.

De asemenea, mă rușinez să mai spun că trebuie oprită parfumarea aerului cu felurite mirodenii plăcute la miros, ca și ungerea trupului cu parfumuri. Ce altceva aș putea spune despre porunca de a nu urmări plăcerile care vin de pe urma pipăitului și gustului, decât că aceste plăceri silesc pe cei ce se îndeletnicesc cu căutarea lor să trăiască întocmai ca animalele, robiți pântecelui și celor de sub pânțece?

Într-un cuvânt, cel care nu vrea să se îngroape în plăcerile lui ca într-o mocirlă trebuie să disprețuiască trupul și să se îngrijească de el atât cât este necesar ca să poată, după cum spune Platon, sluji

înțelepciunii⁶². Cuvintele lui Platon se aseamănă cu cele spuse de Pavel, care ne îndeamnă să nu ne îngrijim de trup, ca să nu-i dăm prilej să aibă poftă⁶³. Este oare vreo deosebire între cei care se îngrijesc de trup ca să-i fie cât mai bine, dar disprețuiesc, ca ceva fără valoare, sufletul, a cărui unealtă este trupul, de cei care au grijă de uneltele meseriei lor, dar neglijează meseria care se folosește de aceste unelte? Se cuvine să facem cu totul dimpotrivă: să stăpânim și să înfrânăm trupul, cum înfrânăm pornirile furioase ale unui animal, iar turburările pricinuite în suflet de trup să le domolim, atingându-le cu rațiunea ca și cu un bici. Să nu disprețuim rațiunea dând frâu liber plăcerii, ca rațiunea să fie târâtă cum este

⁶² *Republica*, cartea VI, p. 498 B (cf. *Dubner-Lefranc*, p. 31, nota 3)

⁶³ Rom. 13, 14

târât un vizitiu de niște cai greu de stăpânit. Să ne amintim și de cuvintele lui Pitagora. Acesta, văzând că un ucenic al lui a pus multă carne pe el în urma exercițiilor gimnastice și a mâncării, a spus așa: «N-ai să încetezi a-ți face mai grea închisoarea?». De aceea și Platon, după cum se spune, prevăzând paguba adusă sufletului de trup, a așezat intenționat Academia⁶⁴ într-un loc nesănătos al Aticei, ca să taie prea bunul trai al trupului, așa cum se taie la vița de vie mlădițele de prisos. Am auzit apoi pe doctori spunând că starea prea bună a trupului este vătămătoare.

---

⁶⁴ Școala filosofică întemeiată de Platon în grădinile din nord-vestul Atenei, pe terenul lui Academos; de aici numele de Academie.

VIII

Deci când grija prea mare de trup este vătămătoare chiar pentru trup și este o piedică pentru suflet, e curată nebunie să te lași subjugat de trup și să-i slujești. Dacă ne-am deprinde să disprețuim trupul, n-am mai admira ceva din cele lumești. La ce ne-ar folosi bogăția, dacă n-am mai pune niciun preț pe plăcerile trupului? Nu văd, decât dacă ne-ar face plăcere să păzim bogățiile îngropate ca balaurii din poveste. Cine-i învățat, însă, să fie slobod de niște griji ca acestea cu greu ar vrea cândva să spună sau să facă ceva rușinos sau josnic. Va disprețui ceea ce depășește trebuința, de-ar fi nisipul aurifer din Lidia⁶⁵ sau lucrul furnicilor

---

⁶⁵ Aurul din nisipul râurilor din Lidia, în vechime țară în Asia Mică la Marea Egee

purtătoare de aur⁶⁶, cu atât mai mult cu cât va avea mai puțină trebuință de avere. Iar trebuința este hotărâtă de necesitățile firii, și nu de plăceri. Cei care depășesc hotarul trebuinței se aseamănă cu cei ce alunecă în jos, care nu se pot opri din căderea lor, pentru că n-au de ce se prinde; ci, cu cât adună mai multe bogății, cu atât au nevoie de mai mult pentru împlinirea poftelor lor, potrivit cuvintelor lui Solon, fiul lui Exicestid, care a spus: «Oamenii nu au o margine în pofta lor după averi»⁶⁷. Trebuie să cităm

---

⁶⁶ După *Herodot*, III, 102; *Strabon*, II, p. 70; XIV, p. 706, aceste furnici trăiau în India; erau mai mici decât câinii, dar mai mari decât vulpile și foarte periculoase, pentru a-și face culcușurile în pământ, găureau pământul și scoteau aurul, pe care indienii nu-l puteau lua decât cu mari primejdii (cf. *Dubner-Lefranc*, p. 33, nota 4).

⁶⁷ Acest vers se găsește în *Fragmentele* lui Solon, V, versul 71 și în *Gnomele* lui Teognis, versul 227, la *Dubner-Lefranc*, p. 33, nota 5.

și cuvintele dascălului Teognis, care a spus: «Nu-mi place și nici nu doresc să fiu bogat. Ci să trăiesc cu puține, slobod de orice necaz»⁶⁸.

Admir și disprețul lui Diogene față de toate cele omenești. Diogene a spus că este mai bogat chiar decât marele împărat al perșilor, pentru că are nevoie pentru trai de mai puține lucruri ca acela⁶⁹. Noi, însă, nu ne-am mulțumi nici chiar de-am avea talanții lui Pitios⁷⁰ din Misia⁷¹, de-am avea atâtea și atâtea

---

⁶⁸ Versurile 1157 și 1158 din Colecție (cf.: *Dubner-Lefranc*, p. 33, nota 6)

⁶⁹ *Plutarh*, An vitiositas ad infelicitatem sufficiat, p. 499 A (cf. *Dubner-Lefranc*, p. 34, nota 7)

⁷⁰ *Herodot*, VII, 27 spune despre acest Pitios că a hrănit imensa armată a lui Xerxe și s-a oferit să plătească solda și să țină în subzistența sa timp de cinci luni trupele (cf. *Dubner-Lefranc*, p. 34, nota 8).

⁷¹ În vechime, țară în Asia Mică la Marea Egee la nord de Lidia

hectare de pământ, iar cirezi de vite mai multe decât pot fi numărate. Socot că se cuvine să nu dorim bogăția când ne lipsește, iar când o avem să nu ne gândim mai mult a o stăpâni decât a ști cum s-o folosim. Frumos este și cuvântul lui Socrate! Socrate, când a văzut că un om bogat se lăuda cu bogăția lui, i-a spus că n-are să-1 laude mai înainte de a vedea dacă știe să întrebuițeze bine bogăția⁷². Fidias⁷³ și Policlit⁷⁴ dacă s-ar fi lăudat cu aurul și cu fildeșul, din care unul a făcut pe Zeus pentru eleni, iar celălalt pe

---

⁷² Dialogul lui Platon: *Euthydem*, p. 280 (cf. *Dubner-Lefranc*, p. 34, nota 11)

⁷³ Fidias, cel mai mare sculptor al grecilor (sec. V î.d.Hr.). A sculptat numeroase statui celebre, astăzi pierdute, între care grandioasa statuie a lui Zeus Olimpicus, executată în aur și fildeș, precum și statuia Atenei de pe Acropole. A îndrumat și executat, din însărcinarea lui Pericle, zidirea și decorarea Partenonului.

⁷⁴ Policlit, sculptor grec (sec. V î.d.Hr.) născut în Argos

Iunona⁷⁵ pentru argieni, s-ar fi făcut de răs, că s-ar fi împodobit cu o bogăție străină, părăsind arta prin care chiar aurul ajunge mai plăcut și mai de preț. Ne închipuim oare că facem un lucru vrednic de mai puțină rușine când socotim că virtutea omenească nu este de ajuns prin ea însăși pentru a ne împodobi?

Dar poate că vom disprețui bogăția și vom nesocoti plăcerile simțurilor! Vom urmări, însă, lingușeala și slugărnicia și vom imita viclenia și fățarnicia vulpii lui Arhiloh?⁷⁶ Nu! Omul înțelept trebuie să fugă cât mai mult de dorința de a trăi pentru glorie și de a face

---

⁷⁵ Iunona (la greci: Hera), zeița căsătoriei, fiica lui Cronos și a Reei, sora și soția lui Zeus

⁷⁶ Arhiloh, poet liric grec (sec. VII î.d.Hr.). De la acest poet, unul din cel mai mari poeți ai Greciei, inventatorul versurilor iambice, nu ne-au rămas decât fragmente.

pe placul mulțimii; trebuie să-și facă rațiunea conducătoare vieții, încât chiar de-ar trebui să se împotrivescă tuturor oamenilor, chiar de-ar fi să rămână fără glorie și să-și pună viața în primejdie pentru bine, să nu prefere nimic celor recunoscute de el ca bune. În ce s-ar deosebi oare cel care nu are o purtare ca aceasta de acel sofist egiptean⁷⁷, care ori de câte ori voia se prefăcea în plantă, în animal, în foc, în apă și în orice altceva? Unul ca acesta va lăuda acum dreptatea înaintea celor ce o prețuiesc, iar mai târziu va vorbi împotriva ei, când simte că nedreptatea este aprobată. Așa fac lingușitorii! Și după cum polipul ia culoarea pământului pe care stă, tot așa și

---

⁷⁷ Proteu, de care vorbește Homer în *Odiseea* IV, 455 ș.u. și de care amintește Platon în dialogul: *Euthydem*, p. 288 B (cf. *Dubner-Lefranc*, p. 36, nota 3)

un om ca acesta își schimbă gândirea după părerile celor cu care stă de vorbă.

Dar toate acestea le vom învăța mai bine din scrierile noastre. Cele spuse acum sunt numai o schiță a virtuții, scoasă din lucrările scriitorilor profani. Cei care strâng cu grijă folosul din fiecare lucru, adaugă, ca fluviile cele mari, din toate părțile multe la cele ce au. Cuvintele spuse de poet: «Adună puțin câte puțin»⁷⁸ nu se referă atât la creșterea bogăției, cât la înmulțirea cunoștințelor. Când fiul lui Vias⁷⁹ a plecat în Egipt și l-a întrebat pe tatăl său ce să lucreze spre a-i face cât mai multă plăcere, Vias i-a spus: «Adună merinde pentru bătrânețe!»⁸⁰.

---

⁷⁸ Hesiod, *Lucrări și zile*, versul 361

⁷⁹ Vias, unul din cei șapte înțelepți ai Greciei (sec. VI î.d.Hr.)

⁸⁰ Dicton transmis de Diogene Laerțiu, I, 88 (la: *Dubner-Lefranc*, p. 37, nota 4)

Vias a numit virtutea merinde, dar i-a pus hotare mici, că a mărginit folosul virtuții numai la viața aceasta pământească. Dar chiar dacă mi-ai vorbi de bătrânețea lui Tithon⁸¹ sau a lui Arganthonie⁸², sau a lui Matusala al nostru, cel cu viața foarte lungă, despre care se spune că a trăit nouă sute șaptezeci de ani⁸³, chiar dacă ai măsura tot timpul de când sunt oameni pe pământ, aș râde ca de niște păreri de copil, gândindu-mă la timp cât este de lung și fără de bătrânețe, al cărui sfârșit

---

⁸¹ Tithon, prinț troian, de o mare frumusețe. Zeița Aurora, îndrăgostită de el, l-a luat de soț și a cerut lui Zeus să-l facă nemuritor, dar a uitat să-i ceară și tinerețe veșnică, așa că au venit peste el toate relele îmbătrânirii. Cum nu putea muri, la rugămintea lui a fost transformat în greier.

⁸² Arganthonios, regele tartesienilor, un popor din Spania, a trăit 120 de ani după Pliniu (VII, c. 48) și 300 de ani după Silius Italicus (III, versul 396) (la: *Dubner-Lefranc*, p. 37, nota 6).

⁸³ După Fac. 5, 27: Matusala a trăit 969 de ani.

nu ni-l putem închipui, după cum, nu mai puțin, nu poți pune sfârșit sufletului nemuritor.

Pentru această viață veșnică v-aș îndemna să strângeți merinde, mișcând, după cum spune proverbul, orice piatră de unde ați putea avea folos. Să nu ne temem că e greu și că e nevoie de osteneală! Să ne aducem aminte de înțeleptul⁸⁴ care ne-a sfătuit că trebuie să alegem viața cea mai bună și să facem fapte de virtute, cu nădejdea că obișnuința va face plăcută o viață ca aceasta. E rușinos să pierdem prezentul, iar mai târziu să rechemăm trecutul, când căința nu ne mai folosește.

V-am spus acum acele lucruri pe

---

⁸⁴ Acest precept, spune *Sommer* (p. 95, p. 84, nota 1), este citat de Plutarh, fără să numească autorul, în lucrarea sa: *Precepte pentru sănătate*; dar *Stoben*, XXIX, spune că preceptul aparține lui Pitagora.

care le-am socotit a fi cele mai bune; celelalte vi le voi spune în tot cursul vieții.

Voi, însă, din cele trei feluri de boală ce există să nu păreți a suferi de o boală trupească, ce nu se poate vindeca, și nici să aveți o boală sufletească asemănătoare bolilor trupești ce sunt fără vindecare. Cei care au o boală ușoară merg singuri la doctor; cei cuprinși de boli mai mari cheamă pe doctori la ei; dar cei care au o boală care, cu niciun chip, nu se poate vindeca, nu primesc nici pe doctori, chiar dacă vin la ei. Să dea Dumnezeu ca voi să nu fiți cuprinși niciodată de această boală ca să fugiți de oamenii cu gânduri bune.

Cuprins

**Sfântul Vasile cel Mare în ținuturile
românești.....3**

Cuvânt către tineri.....6

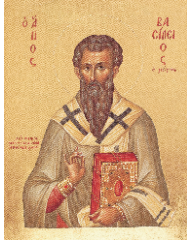
Sfântul Vasile cel Mare (note biografice)

S-a născut în anul 330 într-o familie evlavioasă din Cezareea Capadociei. Tatăl său era retorul Vasile, iar mama sa se numea Emilia.

În Constantinopol a învățat retorica și filosofia greacă. În Atena se întâlnește cu Sfântul Grigorie Teologul. Ei nu știau decât două căi: calea bisericii și calea școlii. Aici a învățat cu un dascăl renumit, Eubul, pe care Sfântul Vasile l-a convertit la credința în Hristos. Eubul a întrebat odată: “Care este adâncul filosofiei?”. Sfântul Vasile a răspuns: “Cugetarea neîncetată la ceasul morții și al judecății lui Hristos!”.

În anul 370 este ales arhiepiscop al Cezareei Capadociei. Cele mai mari fapte de iubire și milostenie creștină pe care le-a săvârșit ca arhiepiscop au fost azilele pentru bătrâni, orfelinele pentru copii și spitalele pentru bolnavi. A întemeiat școli pentru orfani.

În anul 379 a trecut la Domnul.

(330-379 d.Hr.)

Se distribuie gratuit